

چکیده

اخلاق دانشی است جهان‌شمول و به سلسله صفات و ملکات فاضله و رذیله‌ای، گفته می‌شود که در نفس و روح انسان ریشه گرفته و راسخ و ثابت شده است و انسان بر اساس این صفات، اعمالی را با اراده و اختیار خود انجام می‌دهد. بسیاری از آیات قرآن کریم و روایات اسلامی مشتمل بر مضامین اخلاقی بوده این نوع نگاه، پرسش‌های مهمی را به دنبال دارد که؛ جهان‌شمولی قرآن و حدیث در حوزه اخلاق بر چه مبنای استوار است؟ چه دستورالعمل‌های رفتاری درباره جهان‌شمولی در حوزه اخلاق می‌توان کشف و بررسی کرد؟ در این پژوهش تلاش شده تا اولاً؛ مبانی و اصول جهان‌شمولی اخلاق در قرآن و حدیث تبیین شده و ثانیاً؛ برخی از دستورالعمل‌های رفتاری جهان‌شمول در قرآن و روایات و جایگاه آن در حوزه اخلاق، ترسیم گردد. بدین منظور، از روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای استفاده شده تا در مرحله اول؛ مبانی جهان‌شمول اخلاق در قرآن و روایات استخراج و در مرحله دوم؛ دستورالعمل‌های رفتاری جهان‌شمول در قرآن و حدیث، موردسنجش قرار گیرند. نگارنده در این پژوهش تلاش دارد تا که برخی ابعاد جهان‌شمول اخلاق و روایات را بررسی نموده و راه کار درستی در زمینه ای نهادینه شدن ارزش‌های اخلاقی، الگوی کاملی را ارائه داده و جامعیت و کارآمدی دین اسلام را در هدایت و اداره افراد و جوامع بشری اثبات نماید.

واژگان کلیدی: اخلاق، جهان‌شمولی، آموزه‌های قرآنی، آموزه‌های روایی، دستورالعمل رفتاری